

Baltai ir istorijos melas

Dr. Jūratės de Rosales tyrinėjimai ir jų reikšmė

Šiandien turime retą progą - į Lietuvą atvyko viešnia antropologė Jūratė de ROSALES, lietuvių kilmės Venesuelos žurnalistas, tolimosios baltų praeities tyrinėtoja, Vilniaus pedagoginio universiteto garbės daktarė. Dr. J.de Rosales, Venesueloje, Jungtinės Amerikos Valstijose, Ispanijoje ir Lietuvoje išleido studijas, kuriose kelia hipotezę, kad XIII a. Ispanijos kronikoje minimi godos arba godai (lietuviškai gudai, vokiškai gotai, lotyniškai getai), gyvenę nuo Vyslos iki Uralo ir rengę sėkmingus karo žygius į Romą, Indiją, kitus tolimus kraštus, buvo ne germanų, o baltų kultūros žmonės. Turbūt nereikia nė sakyti, kad šios teorijos, nepaisant daugybės jas pagrindžiančių faktų egzistavimo, kitų kolegų istorikų nebuvo sutiktos išskestomis rankomis ir sukėlė nemažą sąmyšį. Visgi, prisimenant jau žiloje senovėje žinotą faktą, jog istorija yra visada rašoma nugalėtojų, argi reiktų tuo stebėtis? Neseniai pasirodė dr. J.de Rosales naujausia knyga „Europos šaknys ir mes, lietuviai“, kurioje ši, iki šiol pakankamo dėmesio tiek lietuviškoje, tiek Vakarų istoriografijoje nesusilaukusi, baltų bei pačių lietuvių kilimo tema yra nagrinėjama dar įdėmiau.

Apie tai ir pakalbėsime šios dienos ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDEJIMO apskritojo stalo diskusijoje, kurioje dalyvauja pati dr. Jūratė de ROSALES, profesorius, habilit. daktaras, Lietuvos mokslų akademijos narys, tautotylininkas Romualdas GRIGAS ir Vilniaus pedagoginio universiteto Istorijos fakulteto dekanas prof. Eugenijus JOVAIŠA.

J.DE ROSALES: Visų pirma, norėčiau pakalbėti apie visus savo akademinio darbo atradimus tyrinėjant labai senus - ankstyvųjų viduramžių - dokumentus, parašytus daugiausia viduramžių lotynų kalba arba ankstyvajai ispanų kalba. Atradimus sieju su savo sąmoningai ar nesąmoningai taikytu kasdienio darbo metodu: kai nori ką nors aprašyti, pirmiausia pasieškok tų, kurie buvo arčiausiai paties įvykio, paskui paklausinėk tų, kurie buvo toliau, vėliau tų, kurie sako „aš girdėjau“, „man pasakojo“, ir viską taip peržiūrėjęs pastebima nesutapimų, kartais ir didelių, tuomet iškyla pirmas klausimas: o kodėl man taip pasakė, koks yra interesas man taip pameluoti? Pastaruoju metu labai madinga leisti žurnalistinio pobūdžio knygas. Tarkim, nusprendžiama aprašyti Merlin Monro (Marilyn Monroe) gyvenimą - apklausiami visi, kurie ją pažinojo, sudaroma knyga ir imama pardavinėti. Galiu pasakyti, kad mano pasirinktas metodas leido man padaryti du dalykus: apimti didelius plotus ir didelį laikotarpį, senus dokumentus, tiriant apklausinėjimo būdu, ir kartu pasižiūrėti, kur, kas, kada ir kodėl melavo. O to melo esu užtikusi tiek, kad kartais, atrodo, net nepatogu visa tai išpasakoti. Kalbant apie pačią seniausią baltų istoriją, melo atsirado XVIII amžiuje, ne anksčiau. Didžiausia dalis neteisingų parodymų, man atrodo, susikaupė XX amžiaus pirmoje pusėje. Kokie būtent buvo tie atrasti nesu-

tapimai, kurie parodė, kad mums yra pateiktas visiškai klaidingas baltų praeities vaizdas? Iki XVIII amžiaus baltų praeities vaizdas buvo gana aiškus. Pavyzdžiui, dar XVII amžiaus ispanų raštuose radau tą patį pasakojimą apie žmones, kurie išėjo iš Pabaltijo, jų visokius žygius ir istoriją, nurodomos labai senos datos, tuos aprašymus galima patikrinti, ir aš tikrinau. Bet XVIII amžiuje buvo atspausdinta tokia Ulfilos Biblija, parašyta kalba, kuri yra įvairių kalbų mišinys, stilius yra graikiškas, bet tos Biblijos kalbos pagrindas yra aiškiai germaniškas. Kalbininkas Johanas Ihrė (Johan Ihre) tą Bibliją apibūdino kaip seniausią, žinomą, rašytą germanų kalba, ir kadangi ji buvo vadinama gotiška Biblija, niekas nesuabejojo, kad ji yra vadinamųjų gotų, kurie niekada savęs taip nevadino, - jie save vadino gudais ir godais, sakė, kad jie išėjo iš Pabaltijo, bet ta Biblija buvo jiems pritaikyta, nepaisant to, kaip ji buvo parašyta, kam ji buvo parašyta ir kada ji buvo parašyta. Ji buvo parašyta labai mažam kiekiui žmonių, kurie buvo persekiojama krikščionių sekta, - paskui ji pabėgo ir iš esmės pasislėpė, niekada neturėjo tikro politinio vaidmens. Antras punktas, kurį radau jau vėliau, buvo vienas didžiausių melų, įvykęs 1812 metais: senieji aprašymai apie gudų išeities punktą iš Pabaltijo per vertimo klaidą buvo priskirti Skandinavijai. Trečias punktas labai vėlyvas - senosios istorijos pasakojia, kad tie baltai, viena iš pirmų valstybių, kurią įsteigė jau ne Pabaltija, kartu pasižiūrėti, kur, kas, kada ir kodėl melavo. O to melo esu užtikusi tiek, kad kartais, atrodo, net nepatogu visa tai išpasakoti. Kalbant apie pačią seniausią baltų istoriją, melo atsirado XVIII amžiuje, ne anksčiau. Didžiausia dalis neteisingų parodymų, man atrodo, susikaupė XX amžiaus pirmoje pusėje. Kokie būtent buvo tie atrasti nesu-

tama prie senosios Dakijos kalbos ir net kalbama apie baltų kalbų palikimą tenai. Bet kai kurie istorikai žiliūnai nepripažįsta to, ką tvirtino absoliučiai visi: Dakijos valstybė įkūrė žmonės, atėję iš Pabaltijo. Dakija buvo įkurta 500 m. pr. Kr., žlūavo 100 m. po Kr., ir jos jokiū būdu negalima sieti su germanais. Germanai tuo metu gyveno dar visai kitur, tai įrodo ir graikų šaltiniai, kur smulkiai aprašomi dakai. Jeigu jūs įrodote, kad tie gudi ir dakai buvo ta pati tauta, jūs sugriaunate visą pangermanizmo teoriją. Kai turi senuosius raštus, pradėdi tikrinti atrastus faktus, ir tikrinimo darbas vyko turbūt visą mano gyvenimą: pradėjau turbūt nuo 1970 metų ir gilinausi iki dabar. Teko imtis senųjų kronikų, atskirai nagri-

► Ties šia sritimi negali dirbti vienas žmogus - tai absurdas, turi dirbti daugybė universitetų, nes yra labai daug išsišakojimų, labai platus laiko tarpas ir labai didelė geografinė aprėptis

Jūratė DE ROSALES

Viešnia

neti kiekvieną skyrių. Galima sakyti, kiekvienam skyriui ištirti prireikė mažiausiai metų, o gal ir dar daugiau, nes pirmiausia reikėjo patikrinti datas. Jordanas (Jordanes) patiekia žygio į Vokietiją datą - 1490 m. pr. Kr. Archeologija ir, svarbiausia, kalbotyra parodo, kad tuo metu visose į Šiaurės Vokietijoje yra baltiškių vietovardžių substratas, - viskas sutampa. Marija Gimbutienė ir patys vokiečiai teigė, kad tas baltų palaišnis tirpimas, arba atsitraukimas iš Vokietijos, užtruko daug šimtmečių. M.Gimbutienė tai nuklepią beveik iki mūsų eros pradžios. Gustavas Kosina (Gustav Kossina) sako, kad daug anksčiau germanai reabsorbavo baltus Vokietijoje, bet toje pačioje kronikoje aprašomas

pabaigoje dar yra parašyta legendinių istorijų, kur ispanai vis dar save laikė buvusios Dakijos paveldu. Pastaruoju metu Dakijos klausimas labai paaiškėjo Ivano Duridano nuo darbuose, jis bandė rasti, kokia buvo ta senoji Dakijos kalba. Jo išvada: ta kalba turi daug baltiškių bruožų, yra net daugybė žodžių, bet svarbiausia yra ne tiek šaknys, kiek priešdėliai, prisagos, nes tai reiškia daug daugiau, negu kad įprastai manyti kalbant indoeuropietišku šaknų temomis. Dakija baltų istorijoje yra labai svarbi, nes tai buvo ypač turtingos ir aukštos kultūros centras. Dakija buvo visiškai sunaikinta, kai po ilgų dešimčių metų užpuolė romėnai, nes jiems nusibodo Dakijai mokėti mokesčius, - būtent

kuris vėliau pasiekė Italiją, Šiaurės Prancūziją ir Ispaniją. Šiuo atveju dabar man lieka paskutiniai patikrinimo darbai, kurie gal ir yra patys įdomiausi, - tai yra ispanų kalbos suformavimas. Buvo bandoma tvirtinti, kad ispanų kalbai turėjo įtakos germanai, bet taip negali būti. Tiesa, buvo vienas germanų antplūdis į tas žemes, bet jis vyko puse šimtmečiui anksčiau, germanai ėjo visai kitu keliu ir apsigyveno visai kitur - Iberų pusiasalyje, tai yra dabartiniai portugalai ir dalis Galicijos, kur tikrai yra germaniškas tarimas. Gu-dai ėjo iš pietų, nuo Balkanų, ėjo vėliau, kitu keliu, atvyko į Ispaniją 49 metais vėliau negu germanai, užėmė visą dabartinę Ispaniją, ir jų tarimas pakeitė lotynų kalbos tari-

mą. Išliko dauguma jų žodžių. Pavyzdžiui, oficiali ispanų kalba, kuri atsirado Kastilijoje, turi rytinių baltų tarimą. Tai galima spręsti iš dvibalsių. Jeigu jotvingių žodynėlis yra falsifikatas, tai tą falsifikatą sukūrė genijus, - ten surašyti visi broožai, kurie vėliau pakeitė ispanų kalbą. Pavyzdžiui, labai svarbi detalė yra bendratis, kurią mes sakome su -i, pvz., „girdēt“, „girdėti“. Jotvingių žodynyje daugelio veiksmožodžių bendratis yra su -d. Ir Kastilijos, dabar oficialioje ispanų kalboje yra išlikusi -d, kurią mes randame dabar jotvingių žodynyje. „Ganyti“ ispanų kalboje yra „ganado“, ir šio reikšnio negalima paaiškinti jokia kita kalba. Ūkininkas, kuris turi galvijų, ūkį, yra „ganadero“, taip pat yra išlikusi -d. Šiuo atveju pateikiama tikrai mažas pavyzdys, bet viską panagrinęjus nuo pradžios iki galo atsiveria visiškai kitokia panorama, visai kitoks baltų praeities vaizdas. Jeigu tikėtume tomis kronikomis, baltai buvo pirmutinė organizuota Europos valstybė, susiformavusi dar anksčiau už graikus ir romėnus. Ties šia sritimi negali dirbti vienas žmogus - tai absurdas, turi dirbti daugybė universitetų, nes yra labai daug išsišakojimų, labai platus laiko tarpas ir labai didelė geografinė aprėptis.

E.JOVAIŠA: Jūs dabar girdėjote mūsų gerbiamo Jūratės kalbą, galėjote pamatyti tą platumą - klausimus, kuriuos nagrinėja vienas žmogus, bet nenagrinėja ištisos tyrėjų organizacijos. Jeigu pasižiūsite, kokios yra dabartinės mūsų Lietuvos etnogenenezės knygos, nerasite nieko panašaus rašoma ar kad bent būtų mėginama kaip nors paaiškinti tokius dalykus. Štai jums pavyzdys, kuris labai stipriai siejasi su Jūratės darbais. Visas pasaulis tarsi žino apie vadinamąją didžiąją gotų migraciją, arba, jeigu galima taip suprasti, germanų migraciją, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai. I amžiuje pr. Kr., bet jau tikrai ji įsisiūbavusi buvo I amžiuje po Kr., per pirmus 50 naujos eros metus. Vertinant archeologiškai, dabartinis Lietuvos kraštas, turiu omenyje dabartinę Lietuvos teritoriją, daugiausia priemaisiais dešimtmečiais buvo krikščionys, kuri čia mūsų regione prasidėjo ne visur vienodai.